

Välittävä Suomi – läkkäiden hoiva keskiöön

Eläkeliiton aluevaaliteemat 2025

Irene Vuorisalo

Vanhusasiamies - Eläkeliitto ry

19.9.2024

Tärkein kehittämiskohde aluevaaleissa on, että ikääntyneet ihmiset saisivat tarvitsemiaan ja lain heille lupaamia palveluja.
Nyt he eivät niitä saa.

Varhainen, oikea-aikainen hoito ja hoiva vähentävät yhteiskunnan kokonaiskustannuksia.

Ikääntyneet ihmiset ovat yhteiskunnan rakentajia, jotka ovat tehneet pitkän työuran ja osallistuneet taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. On *moraalisesti* oikein tarjota heille hyvä elämänlaatu vanhuudessa.

Vanhustenhoidosta on leikattu jo pitkään.

Ero nykyiseen palvelujen leikkaamiseen on kuitenkin siinä, että kun aiemmin jätettiin lisäämättä hoitopaikkoja tarpeen kasvaessa, nyt vähennetään paikkoja.

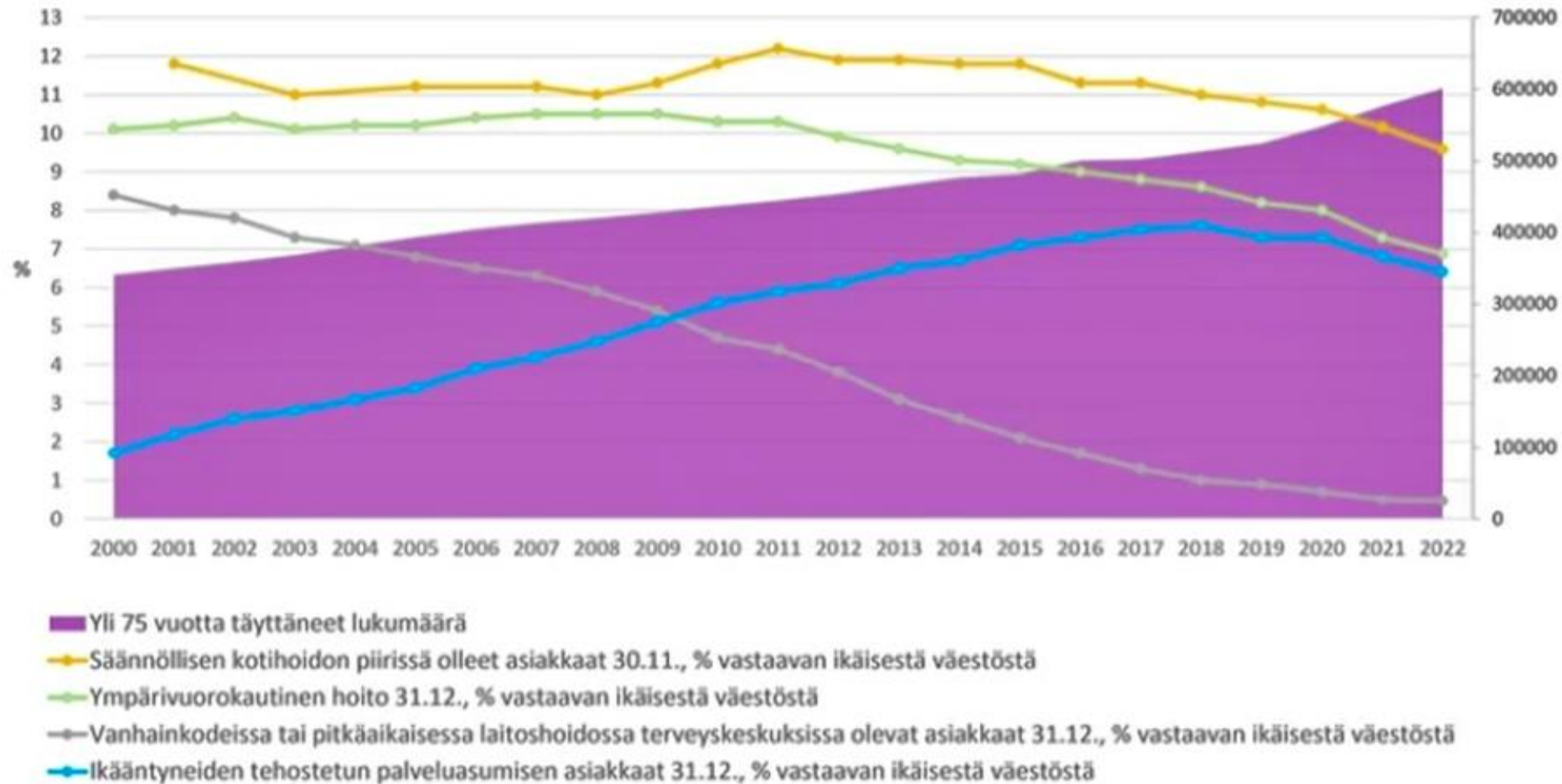

Aluevaalit ovat hoivavaalit

- Samaan aikaan kun ikääntyneiden väestöryhmä on kasvanut, heidän hoito- ja hoivapalvelujensa saatavuutta on vähennetty. Hyvinvointialueet vähentävät ympärivuorokautista hoitoa, kotihoitoa ja kotikuntoutusta sinä aikana, kun näiden palvelujen tarve edelleen kasvaa huomattavasti

Kuvio 1. Hoivapalvelujen saatavuus yli 75-vuotiaiden ryhmässä vuosina 2000-2022 ja yli 75-vuotiaiden lukumäärä

Hoivapalvelujen saatavuus yli 75 vuotta täyttäneet Suomessa

Lähde: Sotkanet, THL

Lähde: Korhonen, Kröger, Linnosmaa, Danielsbacka. SustAgeable-hanke, Väestö ikääntyy – kuka meitä hoivaa, mitä se maksaa ja kenelle? - seminaari 8.5.2024 /

19.9.2024

www.sotkanet.fi

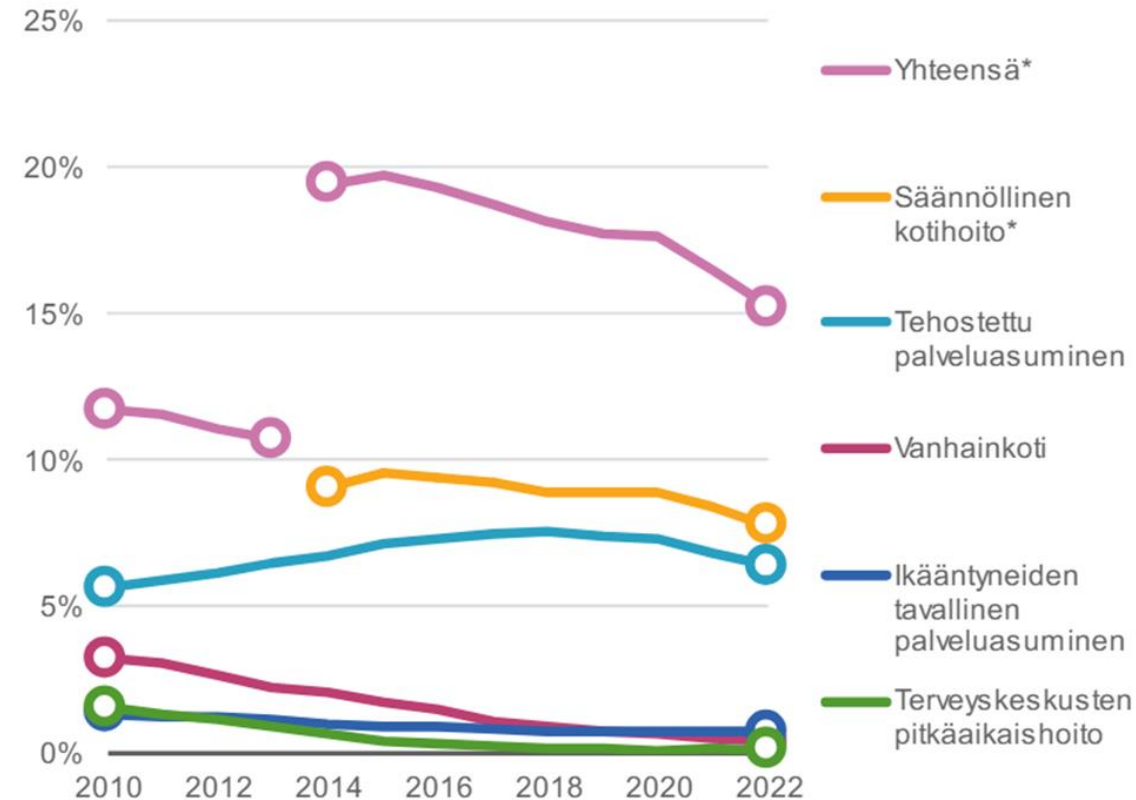
Irene Vuorisalo, vanhusasiamies

SustAgeable

Kuvio 2. Palvelujen peittävyys 75 vuotta täyttäneillä 2010–2022 kunkin vuoden lopussa

Ikääntyneiden palveluja Suomessa on pitkään systemaattisesti vähennetty

Kuvio 2. Palvelujen peittävyys 75 vuotta täyttäneillä 2010–2022 kunkin vuoden lopussa

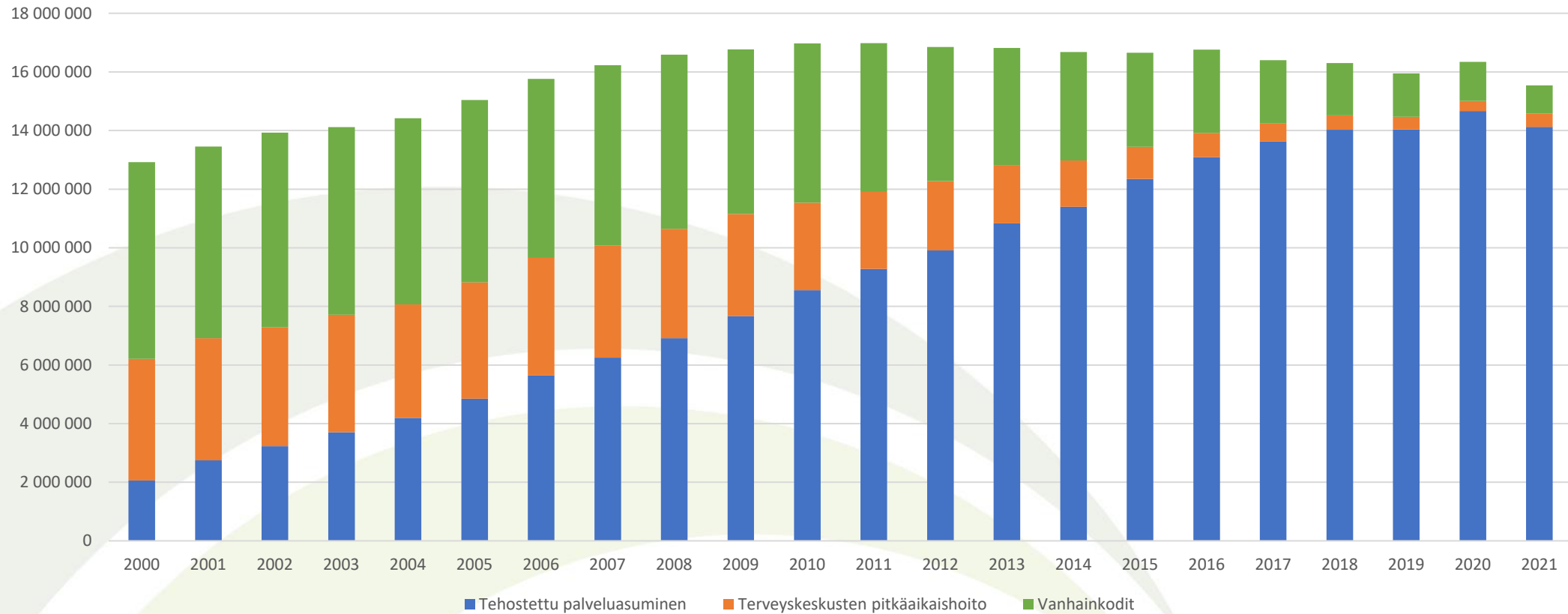
*Kotihoidon tiedot ovat saatavissa Avohilmasta vuodesta 2014 lähtien.

Kuviossa 2. tarkasteltavia iäkkäiden palveluja ovat säännöllinen kotihoito, tavallinen palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen, vanhainkotihoito ja terveyskeskusten vuodeosastojen pitkäaikaishoito.

Vuoden 2022 lopussa palveluja sai 8 % 65 vuotta täyttäneistä, 15 % 75 vuotta täyttäneistä ja 34 % 85 vuotta täyttäneistä

Lähde: THL tilastoraportti 29/2023

Kuvio 3. Yli 75-vuotiaiden ympärivuorokautisen hoivan hoitopäivät 2000-2021

Lähde: Linnosmaa I, SustAgeable-hanke, Väestö ikääntyy – kuka meitä hoivaa, mitä se maksaa ja kenelle? 8.5.2024 / www.sotkanet.fi Ympärivuorokautisen hoidon vähentämisen takia hoitoon pääsi Suomessa vuonna 2022 noin **5900 hoitoa tarvitsevaa ihmistä vähemmän** kuin jos hoidon saaminen olisi ollut vuoden 2015 tasolla. Tämä oli tilanne ennen uusia hyvinvointialueita ja niiden palveluvähennyksiä *Jylhä M. Eduskunnan muistiverkosto 22.5.2024*

Laitosmuotoisen vanhainkodeissa ja terveyskeskusten vuodeosastoilla annettavan ympärivuorokautisen hoivan määrää on vähennetty huomattavasti viimeisen parin kymmenen vuoden aikana.

Mikään ei viittaa siihen, että iäkkäiden avun ja hoidon tarpeet olisivat nopeasti vähentyneet. Hoivapalveluja on tarpeeseen nähden liian vähän: Suomessa tiedetään olevan ikääntyneiden ”hoivaköyhyyttä”

Kröger ym. 2019

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137957/YP1902_Krogerym.pdf?sequence=2&isAllowed=y;](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137957/YP1902_Krogerym.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Transformation by stealth: the retargeting of home care services in Finland, Kröger 2012

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22151838/>

Yhä harvemmat saavat palveluja, vaikka palvelujen tarve on jyrkässä kasvussa

- Valtakunnallisen asiantuntija-arvion mukaan valtaosa hyvinvointialueista on suoriutunut kohtalaisen hyvin ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnista. Sitä vastoin **tarvetta vastaavien palvelujen järjestäminen on ollut yhä vaikeampaa** *Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Suomessa, Valtakunnallinen asiantuntija-arvio, syksy 2023 THL; Hyvinvointialueiden tilanne iäkkäiden näkökulmasta. Anna Haverinen, Hyvil. VANK 14.2.2024*
- Vanhusasiavaltuutetun mukaan yhä useampi ikääntynyt jää liian vähien palveluiden varaan tai ei saa niitä lainkaan. *Vanhusasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2024 K 3/2024 vp*
- Kun laitospuoleisen vanhainkodeissa ja terveyskeskusten vuodeosastoilla annettavan ympärivuorokautisen hoivan määrää on vähennetty huomattavasti viimeisen parin kymmenen vuoden aikana, on tästä on seurannut se, että **kotona hoidetaan yhä vanhempia, monenlaista apua ja tukea tarvitsevia iäkkäitä**

Kotihoito ei ole kompensoinut ympärivuorokautisen hoivan laskua

- Samalla kun kotihoitoa saavien osuus on vähentynyt, ovat myös kotihoidon käyntimäärät vähentyneet selvästi. Kotihoidon käyntimäärät romahtivat v. 2022 ja käyntejä tehtiin 2,2 milj. vähemmän edellisvuoteen verrattuna. (Yhä harvemmat saavat kotihoidon palveluja, vaikka palvelujen tarve on jyrkässä kasvussa. *THL Tiedote 30.5.2023. <https://thl.fi/fi/-/yha-harvemmat-saavat-kotihoidonpalveluja-vaikka-palvelujen-tarve-on-jyrkassa-kasvussa>; Kotihoito 2022; Kotihoidon käynti ja asiakasmäärä väheni vuonna 2022. THL Tilastoraportti 28/2023.)* V. 2023 kattavuus laski edelleen
- Päivittäisen avun määrä on keskimäärin 33 minuuttia, ja se voi jakaantua useamman käynnin kesken saman vuorokauden aikana. *Pesonen ym. 2022*
- Käynnit ovat lähes yksinomaan suuntautuneet paljon palveluita tarvitseville. Tällöin vähemmän apua tarvitsevat jäävät kokonaan ilman, vaikka se olisi heidän selviytymiselleen välttämätöntä
- Kotihoidon suunnitelluista palvelutunneista toteutui vuonna 2023 vähintään suunniteltu määrä vain 53 %:ssa yksiköistä. *THL tilastoraportti 16/2024 [Vanhuspalvelujen tila 2023: Kotihoidon asiakkaille suunniteltu palvelutuntien määrä toteutuu puolessa yksiköistä](#)*

Eläkeliiton vaaliteemat

- |1 Lisätään ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköjä
- |2 Lisätään kotihoidon resursseja
- |3 Hyvinvointialue tarvitsee hyvinvoivia iäkkäitä

|1 Lisätään ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköjä

|2 Lisätään kotihoidon resursseja

- Sen seurauksena, että ympärivuorokautisen hoivan määrää on vähennetty huomattavasti viimeisen parin kymmenen vuoden aikana, kotona hoidetaan yhä vanhempia ja huonokuntoisempia, monenlaista apua ja tukea tarvitsevia iäkkäitä. Tämä on johtanut ja tulee edelleen johtamaan korkeisiin kotihoidon kustannuksiin ja työvoimapulaan
- Ympärivuorokautinen hoiva ei ole kallista. Vanhusten pitkäaikaishoidon osuus julkisen talouden kokonaismenoista suhteessa bruttokansantuotteeseen oli vuonna 2019 vain 2,8 % ja vuonna 2025 sen on arvioitu olevan 3,1 % *VM 2021, Korhonen, Kröger, Linnosmaa, Danielsbacka, Sustageable 8.5.2024*

|3 Hyvinvointialue tarvitsee hyvinvoivia iäkkäitä

- Jos iäkkäät voivat hyvin, heillä on edellytykset kantaa vastuuta omasta itsestään, tukea omaisiaan ja muita yhteisöjään sekä osallistua yhteiskunnallisesti. Keinot:
- **| Perinteiset asiointikanavat on säilytettävä digitaalisten rinnalla**
- Kokonaan vailla digitaitoja on noin 330 000 iäkästä. 65–74-vuotiaista 10 prosenttia ja 75–89-vuotiaista 35 prosenttia ei ollut koskaan käyttänyt internetiä. *Tilastokeskus 2022* THL:n mukaan 85–100-vuotiaista noin 70 prosenttia ei ollut itsenäisesti käyttänyt internetiä. *Saukkonen ym. 2021;2022*
- **| Perusterveydenhuollon vahvistamisesta tulee pitää kiinni**
- Ikääntyneet eivät kuntoudu jonoissa. Mikäli hoitoon pääsyä viivytetään, siirretään kustannuksia erikoissairaanhoidon, ensihoitoon ja mahdollisesti poliisille. Samalla heikentyy koko hoitoketjun vaikuttavuus. Iäkkään ihmisen hoitoketjuun kuuluvat myös kuntoutus ja gerontologinen sosiaalityö
- **| Hyvin toimiva omaavonta on kaikkien etu**
- Toimiva omaavonta on iäkkäiden oikeusturvan sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden osa. Se on ennakoivaa ja aktiivista toimintaa, johon siihen kuuluu riskitilanteiden tunnistaminen ja epäkohtiin puuttuminen

Ennakoiva suunnittelu ja resurssien kohdentaminen varmistavat, että iäkkäät saavat tarvitsemansa palvelut.

Tämä kaikki voidaan toteuttaa valtakunnallisella vanhusten hoivan ohjelmalla

Suomessa jää joka vuosi eläkkeelle yli 70 000 henkilöä.

Eläkeläisiä on 1,6 miljoonaa.

Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on noin 25 prosenttia.

Eläkeliitto on valtakunnallinen, Suomen suurin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton eläkeläisjärjestö (yli 115000 henkilöjäsentä, 20 piiriä ja 390 paikallisyhdistystä). Vuonna 1970 perustetun liiton tarkoituksena on eläkeläisten ja muiden eläketurvaa tarvitsevien henkisten ja aineellisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä heidän sosiaalisen turvallisuutensa ja hyvinvointinsa edistäminen.

Lisätiedot:

Irene Vuorisalo

Vanhusasiamies - Eläkeliitto ry

irene.vuorisalo@elakeliitto.fi